

KRONIKK

En fjerning av delingsforbudet vil få ulike konsekvenser avhengig av hvor i landet man befinner seg. Dette er fra Kvinnberad i Hordaland. (Arkivfoto: Karl Erik Berge)

Oppheving av delingsforbudet

Er dette motivert av kortsiktig økonomisk gevinst eller et framtidig rett landbruk? Konklusjonene som trekkes i debatten om oppheving av delingsforbudet er ikke i alle tilfeller åpenbare, og det er usikkert hvorvidt en eventuell lovendring vil gjøre noen forskjell for den aktive bonden.

Flere har tatt til orde for å oppheve delingsforbudet av landbrukseiendommer hjemlet i jordlovens § 12. Dette kommer blant annet til uttrykk gjennom en pågående debatt i media. I tillegg skal Næringskomiteen behandle to representantforslag fra partiet Høyre relatert til delingsforbudet denne våren.

Et poeng som presenteres når man tar opp igjen debatten er stadig større bruk av leiejord. Det argumenteres med at leiejord medfører mindre forutsigbarhet for bøndene som driver jorda, i tillegg til at bonden skal ha svakere insentiver til å vedlikeholde jorda. Et annet poeng, som fremføres av forkjemperne for forslagene fra Høyre, er at delingsforbudet legger lokk på investeringene i landbruket.

Den positive siden av leiejordsproblematikken er at bonden får en lavere terskel for å øke produksjonen, enn dersom man må kjøpe jord for å nytte seg av den. Tall fra SLF tyder på at leiejord i mange tilfeller er tilnærmet gratis i dag, hvilket bør gi store muligheter. Den utbredte oppfatningen er likevel at det normalt er en fordel om den som driver jorda også eier den.

Høyre argumenterer med at delingsforbudet, og for så vidt prisreguleringen og boplikten, representerer store begrensninger i eiendomsretten. Dette begrunnes blant annet med at delingsforbudet medfører at jordeierne «ikke får glede av markedsverdien på eiendommene,» og legger vekt på at dette følgelig ligger som en begrensning på investeringene i landbruket.

For å kunne øke produksjonen eller møte strengere krav fra det offentlige kreves det store investeringer, ofte i millionklassen. På tross av Høyres argumentasjon rundt delingsforbudet er det påfallende at gardbrukere i dag likevel får lån til vesentlige investeringer tilknyttet driften.

Drivkraften for fjerning av delingsforbudet er trolig ikke begrensninger på investeringer i landbruket, eller leiejordsproblematikken, men begrensningene som følger av konsesjonsgrensen for bo- og driveplikt. Verdien av en landbrukseiendom stiger betraktelig så snart den faller under konsesjonsgrensen, og betalingsviljen for å erverve slike eiendommer som fritidseiendommer har vist seg å være stor.

For eiere av landbrukseiendommer, som ikke ønsker å drive jorda, er det snakk om sikker og rask økonomisk gevinst ved en slik lovendring. Dersom man opphever delingsforbudet vil det ikke bare kunne medføre gevinst ved å skille fra eiendom ved salg, men man vil også kunne dele opp garden til en størrelse hvor den ikke lenger er omfattet av konsesjonsplikt.

Det følger, av at man ønsker å oppheve delingsforbudet, at man ønsker å oppnå økt omsetning av landbrukseiendommer. Erfaring fra oppdeling av landbrukseiendommer tilsier at når de først er delt opp; er dette en varig endring. Dette innebærer en sementering av den strukturrasjonaliseringen vi

„ **Mulighet for kortsiktig gevinst for enkelte jordeiere bør ikke være avgjørende når man skal vurdere hvorvidt det er fornuftig å oppheve jordlovens § 12.**

har sett frem til nå, fordi fradelt areal trolig vil bli solgt til gardsbruk som «vil satse». Dette kanskje en ønsket virkning for flere enn forslagsstillerne i Høyre, men konsekvensen av dette er også flere fritidseiendommer, færre fastboende og et svekket jordvern.

Det er åpenbart at en fjerning av delingsforbudet vil få ulike konsekvenser avhengig av hvor i landet man befinner seg. Mens man i pressområder vil kunne realisere en høyere markedsverdi på jorda, enten i form av belåning eller ved salg, vil man i utkantstrøk trolig ha mindre effekt av endringsforslaget, da markedsverdien på eiendom i utgangspunktet er lavere. Dette medfører at den omtalte gleden av markedsverdien trolig vil bli forbeholdt eiere av jordeiedommer i avgrensede områder.

Styrket eiendomsrett og høyere priser på gard medfører også høyere inngangsbillett inn i landbruket. Dette innebærer høyere kostnader for nettopp en av de gruppene forslagsstillerne mener de tar til ordet for; nyetablerere. Økte kostnader er neppe en positiv drivkraft for økt etablering i landbruket. Snarere vil investeringsevnen for nyetablerere svekkes på grunn av større inngangsbillett.

Mulighet for kortsiktig gevinst for enkelte jordeiere bør ikke være avgjørende når man skal vurdere hvorvidt det er fornuftig å oppheve jordlovens § 12. Det avgjørende er hva slags landbruk man vil ha i fremtiden. Spørsmålene vi bør stille er: Er omfanget av leiejord et reelt problem, og medfører begrensninger i eiendomsretten faktiske problemer for den aktive bonden? Svarene er ikke åpenbare, og frem til mer entydige konklusjoner foreligger bør vi kanskje avvente med endringen i jordlovens § 12.

Eivinn Fjellhammer

Utredning ved Landbrukets Utredningskontor

KLIPPET & KLART

Aksjonsuke for lokalmat

Vi håper på stor respons, og at de som velges ut stiller med fullt mannskap ute i butikkene i aksjonsuken. Alle må bidra i fellesskapets ånd og mobilisere maksimalt for at dette skal bli en suksess.

Tor Helge Gundersen, innkjøps- og sortimentsdirektør i Coop Norge, til Dagligvarehandelen

Radikale endringer

Hvis vi skal unngå at antallet sultende i verden innen få år skal øke dramatisk, må det store radikale endringer til i hva vi oppfatter som risiko og kostnader innen handel, og i hele måten vi produserer, distribuerer og ikke minst behandler mat på.

Christian Nellemann, FN's Miljøprogram og Birger Svibus, professor ved UMB, i Aftenposten

Matjord og galskap

Men i et langsiktig perspektiv mener vi det er galskap at matjorda spises opp av asfalt og utbygginger. Den moralske siden er at vi også har et ansvar for de som allerede sulter i verden.

Leder i Innbereds Folkeblad

Ja takk - begge deler

Og det er ikke snakk om at vi enten skal ha økologisk eller konvensjonelt landbruk her i landet. Det er bra med et mangfold. Vi har bruk for alt.

Åse Ingebjørg Homme, leder i Aust-Agder Bondelag, til Aftenposten

Ulvekamp og makt

Ulvekampen er uttrykk for at storsamfunnet sitter med makta, lager egne regler, ignorerer egne regler og samtidig forlanger applaus fra bygder som sitter med regningen. Regjeringssjefen har åpenbart en jobb å gjøre i regjeringskvartalet.

Leder i Gudbrandsdølen Dagningen

Oljefondet I

Jeg leser i Bondebladet at Oljefondet er storinvestor i amerikansk svineproduksjon. Hvorfor ikke bruke litt mer av slike ressurser til å utvikle vår egen matproduksjon også?

Vidar Julien, nyvalgt nestleder i Hedmark Bondelag, til Glåmdalen

Oljefondet II

Det er et tankekors at organiseringen av Norges Bank og oljefondet strider mot de krav fondet setter til andre selskaper. Sentralbanksjef Svein Gjedrem leder både administrasjonen og hovedstyret, og det er en dobbeltrolle fondet ikke vil akseptere i de selskaper det eier aksjer i. Styrets jobb er å kontrollere administrasjonen, og det blir ikke så mye kontroll når sjefen er den samme begge steder.

Leder i Dagens Næringsliv

Få skjær i sjøen

Det var få skjær i sjøen for Navarsete på landsmøtet. En som likevel klarte å skape bølger var, ikke overraskende, Ola Borten Moe, med sine spark mot regjeringspartner SV. Men i sin tale til landsmøtet fant Borten Moe tilbake til partifollen. Med vidtrekkende perspektiver forklarte han hvorfor framtidens arbeidsplasser vil og bør komme i distriktene.

Drude Beer, kommentator i Nationen

Hest og floghavre

Floghavre er ingen grunn til å nekte riding på frossen mark. Så lenge rytterne heller ikke forvolder annen skade, må det bare være trivelig med hest i kulturlandskapet.

Ole T. Eide, jordbruksjef i Aurskog-Høland, til Indre Akershus Blad

